

UOT 94”19/...

TÜRKİYƏNİN CƏNUBİ QAFQAZ ÖLKƏLƏRİ İLƏ SİYASİ-DİPLOMATİK MÜNASİBƏTLƏRİ (2002-2008-Cİ İLLƏR)

Hüseyn A.HÜSEYNLİ*

Məqalədə ƏİP (Ədalət və İnkişaf Partiyası) hökumətinin tək başına iqtidara gəldikdən sonra Türkiyənin Cənubi Qafqaz siyasəti araşdırılır. Türkiyənin Cənubi Qafqaz siyasətini müəyyən edən strategiyaya əsaslanaraq bu siyasətin məzmun və fəaliyyət səviyyəsi təhlil edilir. Tədqiqatın əsas məqsədi ƏİP-nin iqtidara gəlməsindən sonra Türkiyənin formalaşan yeni xarici siyasət kursunun Cənubi Qafqaz regionunda praktik baxımdan tətbiqi və bu proses zamanı Qərblə Rusiya arasında balansın qorunmasıdır.

Açar sözlər: Cənubi Qafqaz, Türkiyə, Gürcüstan, Azərbaycan, Rusiya.

Giriş. 11 sentyabr hadisələrindən sonra beynəlxalq terrorizmə qarşı mübarizənin güclənməsi və bu istiqamətdə regional siyasi fiqurların ön plana çıxması Türkiyənin Cənubi Qafqaz siyasətini əhəmiyyətli dərəcədə artırmışdır. Bu çərçivədə Türkiyə bölgə ölkələrinin qlobal iqtisadiyyata inteqrasiyası prosesində fəal rol oynamış, üstəlik bu siyasət Rusiya və İran təsirinə qarşı da effektiv olmuşdur. Azərbaycan və Gürcüstan bu yolda Türkiyə ilə müttəfiqlik etdiyi halda, Ermənistan isə Rusiyanın nüfuz dairəsindən xilas ola bilməmişdir. Lakin regionda getdikcə güclənən separatizm meyilləri və Rusiyanın separatist qüvvələrə açıq dəstək və yardımı Türkiyəni ehtiyatlı davranmağa məcbur etmişdir. 08.08.08 müharibəsi Türkiyənin əl-qolunu böyük ölçüdə bağlamış və regionla bağlı yeni dinamizmlərin inkişafına gətirib çıxarmışdır.

Tədqiqatda Türkiyənin Cənubi Qafqaz ölkələri ilə əlaqələri yeni regional strateji konsepsiya əsasında təhlil edilir. Türkiyənin Cənubi Qafqaz ölkələri ilə siyasi-diplomatik münasibətlərinin təməlini enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat və enerji layihələri təşkil edir. Bu baxımdan, məqalədə əsas diqqət təhlükəsizlik məsələlərinə və iqtisadi layihələrə verilmişdir. Türkiyə və Ermənistan arasında diplomatik əlaqələr olmadığı üçün mövzu Azərbaycan və Gürcüstanla əməkdaşlıq sahələrini əhatə edir.

Türkiyənin yeni regional strateji konsepsiyası. Yeni bir mərhələ olaraq

* Bakı Dövlət Universiteti, tarix üzrə fəlsəfə doktoru; huseyn.huseynli@bsu.edu.az; ORCID ID: 0000-0001-7954-0381

xarakterizə olunan 11 sentyabrdan sonrakı proseslər Cənubi Qafqazı Gürcüstan timsalında qlobal rəqabətin bir növ tətbiq sahəsinə çevirdi. 2008-ci ilin avqustunda Rusiya-Gürcüstan müharibəsi ilə zirvəyə çatan bu rəqabətdə, başda ABŞ olmaqla, Qərb müttəfiqlərinin rəngli inqilablar ilə bölgənin siyasi və iqtisadi quruluşu üzərində təsirli olmağa çalışdıqları, NATO və AB üzvlüyü perspektivi ilə Cənubi Qafqaza xüsusi nümayəndələr təyin etdikləri və bölgəyə xas yeni siyasət formalaşdırdığını görmək olar. Bu yolda Türkiyəni də əsas aparıcı qüvvələrdən biri hesab etmək lazımdır. Problemlərlə zəngin olan Cənubi Qafqaz Türkiyə üçün bu baxımdan siyasi fəaliyyətin əsas mərkəzi ola bilərdi.

2001-2003-cü illər arasında Türkiyədə mövcud olan siyasi qeyri-sabitlik hakimiyyət dəyişikliyinə səbəb oldu. AKP-nin iqtidara gəlişindən sonra xarici siyasət prioriteti olaraq “qonşularla sıfır problem” kursu müəyyənləşdirildi. Bu siyasətin mahiyyəti təhlükəsizlik məsələləri, demokratik dəyərlərə bağlılıq, regional səviyyədə xarici siyasət, qonşularla inteqrasiya və qazan-qazan kimi hədəflərə çatmaq üçün “ritmik diplomatiya”dan ibarət idi. Əsas məqsəd çox-ölçümlü xarici siyasətin izlənməsi və problem mahiyyətli yanaşmadan həll mərkəzli bir yanaşmaya keçid etmək idi [1].

Azərbaycanla münasibətlərin dinamikası. XXI əsrin əvvəllərində Türkiyənin Cənubi Qafqaz siyasətində Azərbaycanla münasibətlərin inkişafı xüsusi yer tutur. Türkiyə ilə Azərbaycan arasında əlaqələrin kökü ortaq tarixi keçmişə, milli-mənəvi dəyərlərə söykənir. 2002-2008-ci illər demək olar ki, iki dövlət arasında münasibətlərin artan xətlə inkişafı ilə müşahidə olunur. Bu yolda ilk addım 2002-ci ilin aprelinə Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstanın imzaladığı “Trabzon razılaşması”dır [2]. Növbəti addım isə, 2002-ci il sentyabrın 18-də Səngəçalda Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəmərinin inşasına başlanmasını göstərmək olar. Mərasimdə 3 dövlət başçısı - Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev, Gürcüstan Prezidenti Eduard Şevardnadze və Türkiyə Prezidenti Əhməd Necdət Sezər və ABŞ-ın Xəzər məsələləri üzrə nümayəndəsi Stiven Mənn iştirak etmişdir. Bununla da, Heydər Əliyevin müəllifi olduğu "Yeni neft strategiyası"nın ön mühüm uğuru olan Bakı-Tbilisi-Ceyhan reallığına çevrilmişdir [3].

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin xarici siyasətdə başladığı balans siyasəti Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin dönəmində də davam etdirildi. Bu çərçivədə Prezident İlham Əliyev Türkiyə, Rusiya, İran və ABŞ arasında balans siyasətini müvəffəqiyyətlə qurmağa nail oldu [4, 33]. Hələ Baş Nazir ikən Türkiyəyə rəsmi səfər edən İlham Əliyev, 13-15 aprel 2004-cü ildə Prezident kimi ilk rəsmi səfərini də Türkiyəyə etmişdir. 13 apreldə verilən ortaq bir bəyanatla iki ölkə arasındakı strateji əlaqələrin genişləndirilməsi və Dağlıq Qarabağ probleminin beynəlxalq hüquq çərçivəsində həlli istiqamətində bütün sahələrdə əməkdaşlığın inkişafı nəzərdə tutulmuşdur.

BTC-nin Azərbaycan hissəsinin Gürcüstan hissəsi ilə birləşdirilməsi 2004-cü ilin oktyabrında baş tutdu. 2005-ci il mayın 24-25-də Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft kəmərinin Azərbaycan, oktyabrın 12-də isə Gürcüstan hissəsi istifadəyə verildi. Hər iki ölkənin, habelə Türkiyənin

prezidenti mərasimdə iştirak ediblər [5].

2006-cı il mayın 28-də Azərbaycan nefti Ceyhan limanına çatdı və iyulun 4-də neftlə yüklənmiş ilk tanker buradan yola salındı. 2006-cı il iyulun 13-də Türkiyənin Ceyhan şəhərində XXI əsrin ən böyük enerji layihəsi olan Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin təntənəli açılış mərasimi keçirildi (şəkil 1).

Şək. 1. Bakıdan mövcud və planlaşdırılan neft və qaz kəmərləri, o cümlədən Bakı-Tbilisi-Erzurum qaz kəməri

Mənbə: © www.diplomatonline.com

Bundan başqa, Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafına dair yeni bir görüş Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2005-ci ilin 1 iyul tarixində Türkiyəyə səfəri zamanı baş tutdu. Ankarada Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanla keçirilən birgə mətbuat konfransında hər iki lider mühüm bəyanatlar səsləndirdi.

Yekun nəticə kimi, dövlət başçıları Trans-Anadolu və “Cənub” dəhlizi layihələrinin həyata keçirilməsi məsələsində ciddi mövqe nümayiş etdirdilər. “Marmaray” layihəsi ilə birgə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti layihəsi Qərbi Avropadan çıxan bir qatarın birbaşa Xəzər sahillərinə, oradan isə Aktau və Türkmənbaşı limanlarından Pekinə çatmasını da mümkün edəcəkdə [6].

Göründüyü kimi, 2002-2008-ci illər iki ölkə arasındakı münasibətlərin hansı səviyyədə olduğunu göstərir. Türkiyə Cənubi Qafqazda fəaliyyətini gücləndirərək Azərbaycan və Gürcüstanla birlikdə müxtəlif layihələri icra etmişdir. Türkiyənin bu fəaliyyəti regional güclərdən İran və Rusiyanı olduqca narahat etmişdir.

Rusiyanın Gürcüstana müdaxiləsi və Türkiyənin diplomatik səyləri. 2003-cü ildə Məxməri İnqilab nəticəsində hakimiyyətə gələn Saakaşvili dərhal

Gürcüstanı unitar quruluşa çevirmək üçün işə başladı. Bu kontekstdə ilk növbədə, Rusiya ilə güclü əlaqələri olan Cənubi Osetiya və Abxaziyanı tam şəkildə mərkəzi hakimiyyətə bağlayaraq daha güclü Gürcüstan qurmaq istədi. Müvafiq məqsədə çatmaq üçün Gürcüstanın təhlükəsizliyini təmin etmək yolunda NATO-ya üzvlük yeni hökumətin xarici siyasətinin əsas prioritetinə çevrildi. Türkiyə Gürcüstanın NATO-ya üzv olması yolunda ən böyük dəstəçilərdən biri idi. Buna baxmayaraq Saakaşvili administrasiyasının Qərbyönümlü və milliyətçi siyasəti Rusiyanı bölgəyə daha çox çəkdi. 1992-ci ildən ölkədə mövcud olan nisbi sabitlik artan gərginlik, qarşıdurma və xaosla əvəz olundu. Hətta 2004-cü ilin yay aylarında osetinlərlə gürcülər arasında meydana gələn və sonrakı illərdə də davam edən qarşıdurmalara yol açdı. Əvvəlcə 2004-cü ilin iyulunda, daha sonra 2005-ci ilin avqustunda Rusiya Duması Cənubi Osetiya və Abxaziyada müstəqillik hərəkətlərini dəstəkləyən qətnamələr imzaladı [7].

Rusiyanın bölgədəki təsirini artırmasının iki səbəbi var idi:

1. Qərbin dəstəyilə hakimiyyətə gələn Saakaşvilinin Rusiyanın bölgədəki maraqlarına qarşı açıq və sərt mövqeyi və Rusiyaya qarşı siyasi tarazlığı pozacaq təşəbbüslər göstərməsi;
2. Rusiya artıq Balkanlar və Şərqi Avropadakı siyasi dəyişikliklərə mane ola bilmirdi. Xüsusilə, Avropa və ABŞ-ın Kosovonun müstəqilliyi uğrunda söyləri Rusiyaya qarşı yeni təhlükələrdən xəbər verirdi. Buna isə cavabı Avropanın şərqindən vermək olardı. Bu da Rusiyanı Qafqazda daha erkən və daha kəskin tədbirlər görməyə sövq edirdi. Bunlardan biri də tamamilə Qərbyönümlü siyasi kurs izləyən və Rusiyaya qarşı düşünülməmiş addımlar atan Gürcüstana qarşı lazımi tədbirləri görmək idi.

7 avqust 2008-ci ildə Gürcüstan hava və quru qoşunlarının bir hissəsinin Cənubi Osetiyanın paytaxtı Sxinvaliyə genişmiqyaslı hərbi əməliyyatı ilə başlayan Rusiya-Gürcüstan müharibəsi regional böhrana səbəb oldu [8].

Tərəflər arasındakı gərginlik Gürcüstanın başladığı hərbi əməliyyatlardan əvvəl kiçikmiqyaslı hücumlar və qarşıdurmalarla müşahidə olunurdu. Bu hücumlar arasında 3 sentyabr 2006-cı ildə içində Gürcüstan Müdafiə nazirinin də olduğu vertolyotun osetinlər tərəfindən hücumla məruz qalması [9], 7 avqust 2007-ci ildə rus təyyarələri tərəfindən bir gürcü kəndinə atılan raket [10] mühüm hadisələr idi. Bu son hadisədən görüldüyü kimi, Gürcüstan Rusiya münasibətləri daha da gərginləşmiş və 2008-ci il avqustun əvvəlində bölgəyə rus əsgərləri göndərildikdən sonra Gürcüstan Cənubi Osetiyaya qarşı hərəkətə keçmişdir. Gürcüstana görə 7 avqustda başlayan hücum, rus qoşunlarının Roki tuneli (Cənubi Osetiya ilə Rusiyanın tərkibində olan Şimali Osetiyanı birləşdirir) yolu ilə Cənubi Osetiyaya girişini və osetinlərin gürcü yaşayış məntəqələrinə uzun zamandan bəri davam edən hücumlarına qarşı atılmış bir addım idi [11].

Rusiya isə gürcülərin hücumuna bölgədəki rus vətəndaşlarının və sülhməramlılarının təhlükəsizliyini əsaslandıraraq tez və sərt cavab verdi [12].

7-16 avqust 2008-ci ildə baş verən müharibəyə Rusiya tərəfindən osetinlər ilə birlikdə abxazlar da qoşulmuş, eyni zamanda Rusiyanın quru, dəniz və hava qüvvələri Gürcüstanın strateji əhəmiyyətli şəhər və limanlarını bombardman etdikdən sonra Gürcüstan bütün Abxaziya və Cənubi Osetiyadan öz qüvvələrini geri çəkmək məcburiyyətində qalmışdır. Gürcüstanın geri çəkilməsinə baxmayaraq Rusiyanın Gürcüstana təcavüzü 16 avqust 2008-ci ildə, Avropa Birliyinə o dönməndə rəhbərlik edən Fransanın vasitəçiliyi ilə təqdim edilən Sarkozi Planının imzalanmasına qədər davam etdi [13].

Türkiyə qonşuluğunda baş verən bu hadisələri diqqətlə izləyirdi. İstər siyasi baxımdan, istərsə də diplomatik çərçivədə fəal rol oynamağa cəhd edirdi. Qeyd etmək lazımdır ki, 2008-ci ildə baş verən müharibə Türkiyəyə daha böyük çətinliklər yaşatdı. Rusiya amilini hər zaman diqqətdə saxlayan Ankara hökuməti müharibə baş verən vaxt bu ölkə ilə qonşuluq və ticarət əlaqələrini nəzərə alıb ABŞ-ın Qara dənizə donanmasını göndərmə istəyinə də rədd cavabı verdi. Gürcüstanla Rusiya arasında yaranan problemin nizamlanması üçün mühüm addımlar ataraq “Qafqaz Sabitlik və Əməkdaşlıq Platforması” təşəbbüsü ilə çıxış etdi. Bu təşəbbüsün Rusiyanı qane etdiyini Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov da təsdiq edirdi: *“Qafqaz problemi çərçivəsində biz Türkiyənin bu prosesi həll etmək təşəbbüsünü bəyənirik. Ankaranın yeni bir əməkdaşlıq platforması formalaşdırması təklifini müzakirə etdik. Bunu dəstəkləyirik. Bu sahədə qurulan mexanizmlər ilə bağlı görülən işləri alqışlayırıq və təbii ki, bu məqsədlə zəruri şərtlərin təmin edilməsinə ehtiyac duyulur. Cənubi Osetiyaya qarşı müdaxilənin mənfi nəticələrinin həll edilməsi vacibdir. Lakin tərəfdəşlərimizlə qarşılıqlı əməkdaşlıq və razılaşma əldə edilməli fikrini qəbul edirik. Qafqaz Sabitlik və Əməkdaşlıq Platforması haqqında nazirlər və mütəxəssislərin iştirakı bu mövzuda görüşlərin davam etdirilməsinə qərar verdik”* [14]. Hətta Lavrov Ankaranın *“NATO-dakı öhdəliklərini yerinə yetirməklə yanaşı bizimlə də çox yaxından əməkdaşlıq etməsi”* və *“Türkiyənin bizimlə münasibətinə NATO-nu qarışdırmaması”* [15] kimi fikirləri ilə Türkiyənin mövqeyini alqışladı.

Göründüyü kimi, Türkiyə diplomatiyası Rusiya-Gürcüstan müharibəsi zamanı ağır sınaqdan keçmişdir. Cənubi Qafqazda yeni münaqişə ocaqlarının yaranacağından ehtiyatlanan Türkiyə müharibə zamanı fəal siyasət yürüdərək balansı qorumağa cəhd etmişdir.

Nəticə. Cənubi Qafqaz Türkiyənin “Asiyaya açılan qapısı” və enerji təhlükəsizliyinin təminatıdır. Regionu ön plana çıxaran digər amil isə Rusiya ilə münasibətlərin bölgə ölkələrinin siyasətlərinə fərqli təsiridir. 2002-2008-ci illərdə Türkiyə üçün bu fərqlilikləri analiz etmək baxımından yaxşı fürsət olmuşdur. Diplomantik cəhətdən Gürcüstan və Azərbaycanla uğurlu əməkdaşlıq regionda nisbi sabitliyə yol açsa da, 2008-ci ildə baş vermiş Rusiya-Gürcüstan müharibəsinin xaotik fəsadları bölgə ölkələrinə mənfi təsir etmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, hər iki tərəfdən yüzlərlə əsgər və sivil həyatını itirmişdir. Müharibə başa çatdıqdan sonra Rusiya Sarkozi Planı çərçivəsində öz qoşun-

larını Gürcüstandan geri çəksə də, 26 avqust 2008-ci ildə Cənubi Osetiya və Abxaziyanı müstəqil dövlətlər olaraq tanıdı. Bununla yanaşı Rusiya həmin ərazilərdə hərbi varlığını davam etdirir.

Türkiyə-Ermənistan münasibətlərinə gəldikdə isə iki dövlət arasında diplomatik inkişafdan söz gedə bilməz. Ermənistan silahlı qüvvələrinin 1991-1993-cü illərdə benəlxalq aləm tərəfindən tanınmış Azərbaycan torpaqlarının 20%-ni işğal etməsi nəticəsində sərhədlər bağlanmış, iki ölkə arasında diplomatik münasibətlər dondurulmuşdur. Rusiya-Gürcüstan müharibəsinin başlaması ilə Gürcüstanın şimal sərhədini bağlaması, Ermənistanın üç tərəfli blokadası ilə nəticələnmişdir. Təkcə İranla quru sərhədi qalan Ermənistan yeni “nəfəslik yolu” axtarışına başlamışdır. Bu yolda atılan ilk addım isə Türkiyə Cümhuriyyəti ilə münasibətlərin yenidən bərpası istiqamətində ola bilərdi. Lakin unutmamaq olmaz ki, regionda sabitliyi təmin etmək üçün hər şeydən əvvəl Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin nizamlanması və “Cənubi Osetiya”, “Abxaziya” kimi problemlərin həlli vacibdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Ahmet Davutoğlu. Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu. İstanbul: Kure Yayınları, 2001; Principles of Turkish Foreign Policy. Address by H.E. Foreign Minister of Republic of Turkey Ahmet Davutoğlu, SETA Foundation's Washington D.C. Branch, December 8, 2009 <http://www.setav.org/document/FM%20of%20Turkey%20A.Davutoglu%20Address%20at%20SETA-DC%202012-08-2009.pdf>; Müraciət tarixi: 05 Sentyabr 2021.
2. Azərbaycan və Gürcüstan: strateji tərəfdaşlığa doğru // <https://a-r.az/az/article/11017> Müraciət tarixi: 07 Sentyabr 2021
3. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəməri // <http://anl.az/el/emb/H.Aliyev/xatire/BTC-nk.htm> Müraciət tarixi: 09 Sentyabr 2021
4. Gokturk Tuysuzoglu, Arda Ozkan. Soğuk Savaş sonrası Türkiyənin Kafkasya və Orta Asya Siyaseti, Ankara 2018, p. 366
5. Azərbaycan - Gürcüstan münasibətləri // <https://lib.aliyevheritage.org/az/1407885.html> Müraciət tarixi: 17 Sentyabr 2021
6. İlham Əliyevin və Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın mətbuat konfransı olmuşdur // <https://president.az/articles/10056> Müraciət tarixi: 19 Sentyabr 2021
7. Jim Nichol. Russia-Georgia Conflict in South Ossetia: Context and Implications for U.S. Interests. Congressional Research Service, CRS Report for Congress, 29 Ağustos 2008 https://www.everycrsreport.com/files/20080829_RL34618_5ed27aca45e95ff2ce0746448e575013343d5cf0.pdf. Müraciət tarixi: 19 Sentyabr 2021
8. Rusya-Gürcüstan gerginliyinin Ağustos ayında sıcaq çatışmaya dönüşməsi süreci ve savaşın seyri için bkz., Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK), USAK Gürcüstan Krizi Degerlendirme Raporu. USAK Raporları, Sayı: 08-03, August 2008, Ankara
9. Paata Kurashvili. Georgia Official Says He was Attacked. The Washington Post, 3 September 2006 <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/09/03/AR2006090300724.html> Müraciət tarixi: 01 Oktyabr 2021
10. Experts Confirm Jet Entered Georgian Airspace from Russia. Radio Free Europe/ Radio Liberty, 16 Ağustos 2007 <http://www.rferl.org/content/article/1078180.html> Müraciət tarixi: 18 Sentyabr 2021
11. Road to War in Georgia: The Chronicle of a Caucasian Tragedy. Der Spiegel, 25 Ağustos 2008, <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,574812,00.html> Müraciət tarixi:

10 Oktyabr 2021

12. Gürcistan aylar sonra savaşın başlangıcında Rus askerlere saldırıldığı tezini Saakashvili'nin ağzından yalanlamıştır. Bkz, "Saakashvili Denies Georgia Attacked Russian Troops in S.Ossetia", RIA Novosti, 11 Mayıs 2009
<http://en.rian.ru/world/20090511/121536239.html> Müraciət tarixi: 15 Oktyabr 2021
13. Six Point Peace Plan, Gürcistan Hükümeti Resmi Web Sitesi, 14 Ağustos 2008,
http://smr.gov.ge/uploads/file/Six_Point_Peace_Plan.pdf Müraciət tarixi: 16 Oktyabr 2021
14. Transcript of Remarks and Response to Media Questions by Russian Minister of Foreign Affairs Sergey Lavrov at Joint Press Conference with Turkish Minister for Foreign Affairs Ali Babajan. Istanbul, September 2, 2008 // https://www.mid.ru/en/web/guest/maps/tr/-/asset_publisher/Fn23K1b76LY2/content/id/326594 Müraciət tarixi: 23 Oktyabr 2021
15. Rusiya XİN başçısı: "Türkiyənin bizimlə münasibətinə NATO-nu qarşıdurmasından çox məmnunuq" /<http://m.apa.az/az/avropa-olkeleri-xeberleri/sergey-lavrov-qafqaz-sabitlik-ve-emekdasliq-platformasinin-mexanizmini-yaradandan-sonra-tesebbusu-bolge-olkele-rinin-ozlerine-vereceyik> Müraciət tarixi: 23 Oktyabr 2021

ПОЛИТИЧЕСКИЕ И ДИПЛОМАТИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ ТУРЦИИ СО СТРАНАМИ ЮЖНОГО КАВКАЗА (2002–2008)

Гусейнли А.ГУСЕЙНЛИ

РЕЗЮМЕ

В статье исследуется политика Турции на Южном Кавказе после прихода к власти правительства ПСР (Партия справедливости и развития). Анализ содержания и активности политического курса проводится на основе стратегии Турции на Южном Кавказе. Основная цель исследования - практическое применение нового курса внешней политики Турции на Южном Кавказе после избрания ПСР в Турции и, тем временем, проблема поддержания баланса между Западом и Россией.

Ключевые слова: Южный Кавказ, Турция, Грузия, Азербайджан, Россия

POLITICAL-DIPLOMATIC RELATIONS OF TURKEY WITH THE SOUTH CAUCASUS COUNTRIES BETWEEN 2002 AND 2008

Huseyn A. HUSEYNLI

SUMMARY

This research investigates the South Caucasus policy of Turkey after JDP government's (Justice and Development Party) rising to power. Analysis of the content and activity intensity of the political course is carried out based on the strategy of Turkey on South Caucasus. The main goal of the research is the practical application of new course of the foreign policy of Turkey in the South Caucasus after JDP's election in Turkey and meantime, the issue of maintaining a balance between the West and Russia.

Keywords: South Caucasus, Turkey, Georgia, Azerbaijan, Russia